

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความเป็นสถาบัน
และการกระทำภายใต้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

Three Southern Border Provinces Institutionalization
and Action under Structural Functionalism Theory

นิภาพรณ เจนสันติกุล*
Nipapan Jensantikul*

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*Lecture of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอธิบายถึงปรากฏการณ์โดยใช้ทฤษฎีของทาลคอตต์ พาร์สันส์มาเพื่อวิเคราะห์ตามโครงสร้างความเป็นสถาบันและการกระทำ ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1. สาเหตุของปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผลมาจากความแตกต่างและความไม่เข้าใจถึงด้านประวัติศาสตร์ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา 2. จากทฤษฎีของทาลคอตต์ พาร์สันส์ สรุปได้ว่า ผู้กระทำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนมุสลิม ที่มีโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อสถานภาพและบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนมุสลิมให้มีการปฏิสังสรรค์ขึ้นจากบรรทัดฐาน ค่านิยมและการขัดเกลาทางสังคม และเกิดความเป็นสถาบันของเจ้าหน้าที่รัฐและของประชาชนมุสลิม

คำสำคัญ: สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

Abstract

The objectives of this article are to present the analysis of causes of Three Southern Border Provinces problem and to explain the phenomenon by applying the theory of Talcott Parsons “the structure, institutionalization and action for the analysis”. The result of analysis reveals that 1. causes of problem of violence in Three Southern Border Provinces resulting from different and not understand to history, political and administration, culture, language and a religion, economy and education 2. From the theory of Talcott Parsons can conclusion that the agencies are government official and muslim people, they are different social structure affect to status and role are interaction resulting from norm, value and socialization and occur Institutionalization of government official and muslim people.

Keywords: Three Southern Border Provinces, Structural Functionalism Theory

บทนำ

ในช่วงเวลา 8 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2547-2554) มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นรายวันอย่างต่อเนื่องในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในที่นี้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานีและนราธิวาส สามจังหวัดนี้ถูกจัดให้เป็นพื้นที่ “พิเศษ” ซึ่งเมื่อทำการศึกษาดังกล่าวถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า มีงานวิจัยและงานวรรณกรรมจำนวนมากที่สรุปสาเหตุของปัญหา จำแนกดังนี้

1. ด้านประวัติศาสตร์ พบว่า ชาวมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานของความเป็นอิสระและความเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจใดอำนาจหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นและเข้ามามีบทบาทบริเวณตอนล่างของแหลมมลายูและตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ ชาวเมืองแถบนี้ก็จะพยายามประคับประคองความเป็นอิสระของตนโดยการดำเนินนโยบายใต้อำนาจต่างๆ เหล่านั้น เผชิญหน้ากันเองไม่ฝักใฝ่กับอำนาจใดมากเกินไป ในสถานการณ์ที่ไม่อำนวยและยอมรับเอาอำนาจอธิปไตยของอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อจำเป็น (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2543: 37) ซึ่งสอดคล้องกับ แพร ศิริศักดิ์ด้าเกิง (2552: 197) ที่ได้สรุปถึงสาเหตุของปัญหาด้านประวัติศาสตร์ในทำนองเดียวกันว่า สำนักประวัติศาสตร์ของผู้คนในปัตตานียังทรงพลังจนถึงปัจจุบัน “ประวัติศาสตร์ของเขาจึง “ขัดฝืน” เข้ากันไม่ได้กับประวัติศาสตร์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยอำนาจรัฐ... พลังอำนาจของประวัติศาสตร์ขึ้นอยู่กับความหมายที่ผู้คนให้กับเรื่องราวในอดีต ในเวลาที่พวกเขาตื่นรับต่อสู้เพื่อพิทักษ์สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการนิยามวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของเขา”

2. ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า เมื่อสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีได้พยายามใช้นโยบายผสมผสานกลมกลืนคนไทยทุกเชื้อชาติในประเทศไทยเป็นหนึ่งเดียวเพื่อจะได้เป็นประเทศมหาอำนาจ จึงออกนโยบายเชื้อผู้นำชาติพันธุ์ โดยออกกฎหมายบังคับคนไทยทุกเผ่า ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ที่มีภาษาประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาที่แตกต่างกัน ต้องปฏิบัติเหมือนกัน ฉะนั้น ใน พ.ศ. 2486 จึงยกเลิกกฎหมายอิสลามและยกเลิกการแต่งกายตามหลักศาสนาอิสลาม จึงทำให้เกิดขบวนการต่อต้านนโยบายรัฐบาลเพราะหลักศาสนาอิสลามให้มุสลิมต่อสู้กับผู้ปกครองที่อธรรม โดยเฉพาะผู้ปกครองที่กดขี่ข่มเหงผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม (บรรจง พารุ่งแสง, 2550: 45) ดังนั้นปัญหาในสามจังหวัดชายแดนใต้จึงมีความซับซ้อนในทุกมิติ เพราะการปกครองของประเทศไทยนั้นใช้ระบบการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ไม่เอื้อต่อรูปแบบการปกครองที่มีเขตปกครองพิเศษไม่ว่าในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ฯลฯ (ประคอง เตกฉัตร, 2551: 37) ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมและเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรม เกิดเป็นสภาวะที่แปลกแยกระหว่างกลไก “อำนาจรัฐ” กับประชาชน “มุสลิม” (เสถียร จันทิมาธร, 2548 อ้างถึงใน แพร ศิริศักดิ์ด้าเกิง, 2552: 196)

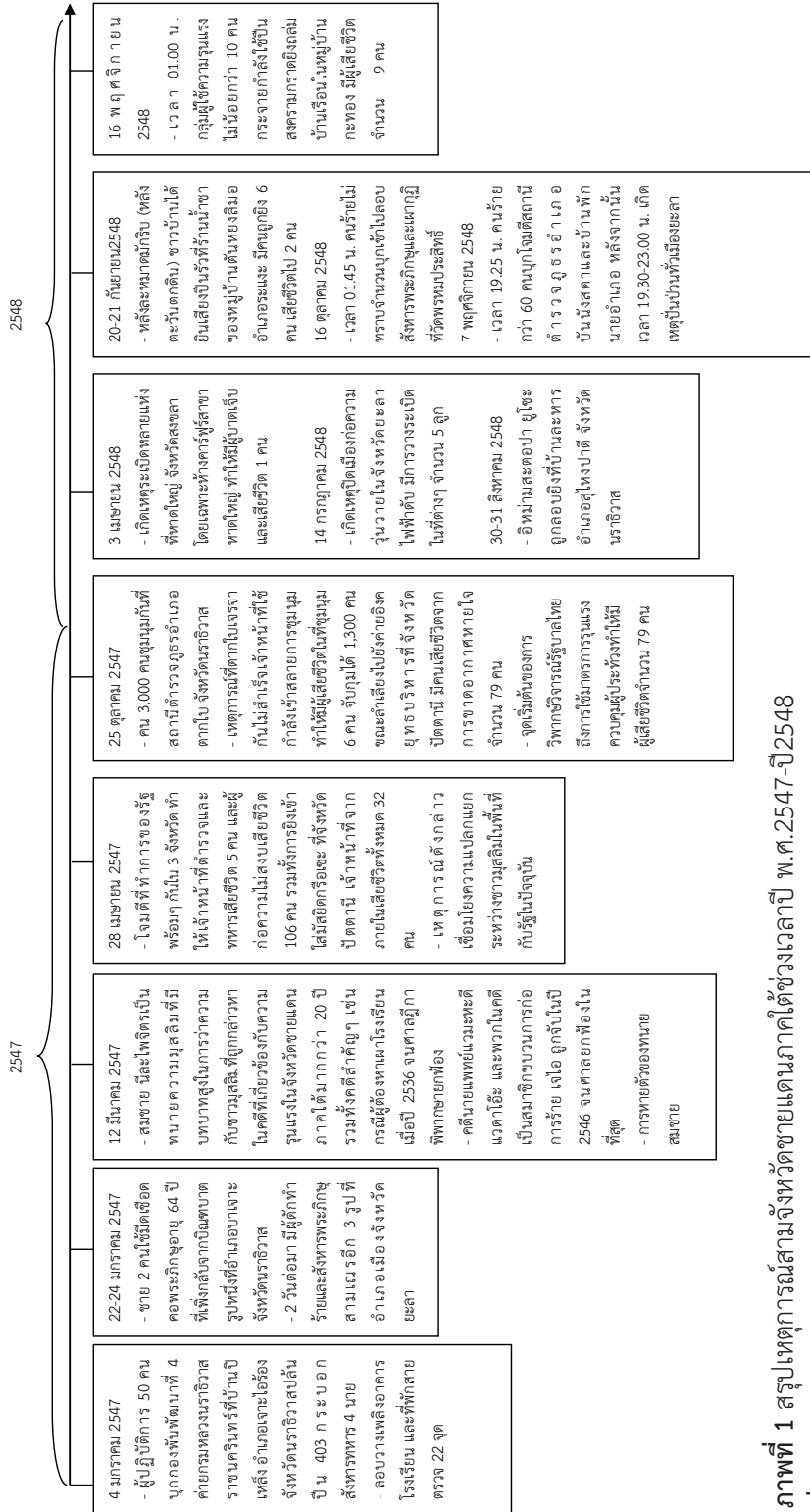
3. ด้านวัฒนธรรม ภาษาและศาสนา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นคนในพื้นที่ดังกล่าวจึงดำรงชีวิตในวัฒนธรรมมลายู ที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยภาคใต้ตอนล่างท่ามกลางบริบททางประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตที่ยาวนาน (บรรจง พารุ่งแสง, ไข่มุก อุทยานลี, เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2549: 2)

4. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ด้วยระบบการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจนั้นทำเอื้อต่อกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มทุน โดยกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในประเทศที่เคลื่อนย้ายไปหากำไรหรือหาประโยชน์ได้ทั่วประเทศ ด้วยการอ้างสิทธิความเป็นคนไทยที่มีความเจริญก้าวหน้าทันสมัยทางวัตถุรอบรู้ด้านเทคโนโลยี เข้าไปแย่งชิงทรัพยากรและทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติตลอดจนระบบนิเวศวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นทั้งในรูปของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านเกษตรอุตสาหกรรม ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี คนท้องถิ่นปรับตัวไม่ทัน รวมทั้งแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดกับวิถีชีวิตทำให้เกิดความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ ยิ่งประชาชนไม่รู้กฎหมาย ไม่ใช้ภาษาเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐเพราะใช้ภาษายาวีซึ่งเป็นภาษามลายูท้องถิ่น จึงไม่เข้าใจกฎกติกาง่ายต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบ (ประกอบ เดกฉัตร, 2551: 37-38) ประกอบกับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น อีกทั้งทำลายทรัพยากรและระบบนิเวศของท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนและยากจนซ้ำซาก (สนิทสุตา เอกชัย, 2549, 3 อ้างถึงใน แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง, 2552: 197) ด้วยความยากจนเช่นนี้เมื่อมีการโฆษณาชวนเชื่อว่า “ทางราชการไม่สนใจเพราะเห็นว่ามุสลิมเป็นประชาชนชั้นสอง มีการนำไปเปรียบเทียบกับมาเลเซียซึ่งเป็นรัฐอิสลามว่ามีการพัฒนาดีกว่าเรา ส่วนคนที่ยากจนหรือว่างงานก็มีโอกาสถูกชักจูงให้เข้าป่าหาเลี้ยงชีพด้วยการเรียกค่าคุ้มครองได้ง่ายขึ้น” ประกอบกับ “ความกดดันทางทรัพยากรย่อมผลักดันชาวบ้านให้เข้าสู่มุมอับแห่งความยากจน เมื่อผู้คนที่ยากจนไม่แข็งแกร่งทางการศึกษาเพียงพอที่จะมีทางเลือกใน

ชีวิตอื่นๆ ความกดดันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น” (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549: 24)

5. ด้านการศึกษา พบว่า ด้านหลักสูตรเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ไม่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ยังขาดอัตรากำลังครูผู้สอน และอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียน (บรรจง พำรุ่งสา, 2550: 34-35) ซึ่งสอดคล้อง แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (2552: 197) ที่เสนอปัญหาทางการศึกษาว่ามีปัญหาสองส่วนคือ ด้านหลักสูตรและด้านบุคลากร

และเมื่อทำการประมวลสาเหตุและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า มีนักวิชาการหลายท่านทำการวิเคราะห์และชี้ประเด็นสาเหตุในแง่มุมแตกต่างกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นที่มาของความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง พ.ศ. 2547- 2548 สรุปได้ภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ช่วงเวลาปี พ.ศ.2547-ปี2548

ที่มา : ดัดแปลงจาก ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ม.ป.ป.

จากภาพที่ 1 พบว่า สถานการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับ Duncan McCargo (2552 อ้างถึงใน บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2552: vi) ที่ได้นำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้” ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2547- 2551 พบว่า ในช่วงเวลาห้าปีที่ผ่านมา มีตัวเลขผู้เสียชีวิตมากเป็นอันดับสามของโลกรองจากประเทศอิรักและอัฟกานิสถาน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองต้องทำความเข้าใจว่า จุดสำคัญอะไรของระบบปัจจุบันที่ใช้ไม่ได้ผล และต้องพยายามเสนอทางออกใหม่ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการมองปัญหาส่วนใหญ่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ประมาณร้อยละ 70-80 เป็นปัญหาทางการเมืองโดยตรง และได้เสนอ Autonomy¹ ให้มีการกระจายอำนาจหรือปฏิรูปการปกครองซึ่งสอดคล้องกับศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2552, อ้างถึงในบุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2552: vii) ที่ได้อธิบายว่า ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องของการเมือง ฉะนั้น การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจและปัญหาที่แท้จริงเพื่อคลายปมของปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งจะเป็นการออกแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจเพื่อปรับเปลี่ยนสมรรถภาพอำนาจและโครงสร้างทางอำนาจของรัฐโดยมีนัยยะความหมายที่เชื่อมโยงโดยตรงไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้น ต้องวิเคราะห์ความเป็นจริงของฐานอำนาจในพื้นที่ โดยมีข้อนำเสนอจากผลการวิจัยคือการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยต้องมีการ

ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการบริหารใหม่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ 1. การสร้างสมดุล ที่ทั้งฝ่ายศาสนา การเมือง การปกครองสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้โครงสร้างใหม่ 2. การสร้างสำนักทางวัฒนธรรมคือ เรื่องอัตลักษณ์ในชาติพันธุ์ ศาสนา และประวัติศาสตร์ และ 3. การปรับเปลี่ยนอำนาจรัฐ ที่ยังผูกติดกับความเป็นรัฐชาติแบบเก่าให้ก้าวหน้าและทันสมัยเช่นในหลายประเทศ โดยให้มีการตั้ง กระทรวงการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ รูปแบบจำลองการปกครองแบบใหม่จะเป็นการผนึกรวมเอาทั้งรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลางเข้าด้วยกัน โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตามสัดส่วนของประชากร ให้วางระบบการศึกษา วัฒนธรรม การปกครอง และเศรษฐกิจท้องถิ่นให้อิงอัตลักษณ์ของพื้นที่โดยมีระบบสมัชชาประชาชนเป็นส่วนยอดในการมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็น และตรวจสอบการบริหารอีกชั้นหนึ่ง

จากข้อมูลข้างต้น เป็นที่มาของการนำปรากฏการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาวิเคราะห์ตามแนวคิด Structural Functionalism ดังนี้

จากทฤษฎีสู่การอธิบายปรากฏการณ์ด้วย Structural Functionalism

ทัลคอตต์ พาร์สันเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากต่อนักสังคมวิทยาอเมริกันในช่วงทศวรรษ 1970-1980 โดยแนวคิดของทัลคอตต์ พาร์สันได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก มักซ์ เวเบอร์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2551: 164) ทัลคอตต์ พาร์สัน กล่าวถึง ระบบสังคม และ หน้าที่ว่า หน้าที่คือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม ในระบบสังคมมีหน้าที่ คือ การกระทำกิจกรรมแต่กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มๆ และทำมาเพื่อสนองความต้องการของระบบ

¹กลุ่มและบุคคลสำคัญที่สนับสนุนการกระจายอำนาจและการปฏิรูปการปกครองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ กลุ่มแบ่งแยกดินแดน, ผศ. ดร. ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นต้น

ทัลคอตต์ พาร์สันสร้างทฤษฎีของเขาด้วยการบูรณาการทฤษฎีปัจเจกนิยมของ มัคซ์ เวเบอร์ และคตินิยมของ เอมีล เดอร์ไคม์เข้าด้วยกัน โดย มัคซ์ เวเบอร์ จะให้ความสนใจกับสิ่งที่เรียกว่า การกระทำทางสังคม (social action) และอธิบายว่า สังคม คือผลรวมของการกระทำทางสังคมของมนุษย์ และการกระทำทางสังคมของมนุษย์นั้นมีผลประโยชน์เป็นตัวกำหนด (สุรางค์ จันทวานิช: 2551, 51) ในขณะที่แนวคิดของ เอมีล เดอร์ไคม์ ได้กล่าวถึง ความจริงทางสังคมประกอบด้วยสองส่วนคือ โครงสร้าง และส่วนที่เป็นพลัง โดยโครงสร้างและพลังจะทำงานด้วยกันได้จะต้องมีสำนึกร่วม (collective consciousness) และประกอบขึ้นมาเป็นสังคม (สุรางค์ จันทวานิช, 2551: 37) ซึ่งจากสองแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่แนวความคิดของทัลคอตต์ พาร์สันที่มีจุดเริ่มต้นที่ทฤษฎีแห่งการกระทำทางสังคม (Theory of social action) สาระสำคัญของทฤษฎีนี้อยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้กระทำกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่อยู่โดยรอบของตัวผู้กระทำนั้น สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดคือคนอื่น ๆ ในสังคม ตัวผู้กระทำและคนอื่น ๆ จะต้องมีการ

“ปฏิสังสรรค์” กัน กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยาของคนอื่นๆ ด้วย ในการปฏิสังสรรค์นี้ บรรทัดฐาน² และค่านิยม³ มีความสำคัญในการกำหนดทิศทาง และทำให้คาดเดาพฤติกรรมของคนอื่นๆ ได้ การขัดเกลาทางสังคม⁴ เป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้ซึมซับและเรียนรู้บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม ทัลคอตต์ พาร์สัน เห็นว่าบุคลิกภาพกับระบบสังคมเป็นสองสิ่งที่เอื้อซึ่งกันและกัน แม้ว่าในที่สุดแล้วระบบสังคมจะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของคนก็ตาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2549: 181)

ระบบสังคมมีหน้าที่ 4 ประการ ประกอบด้วย การปรับตัว (Adaptation)⁵ การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment)⁶ บูรณาการ (Integration)⁷ และการรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance)⁸ ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกันและในแต่ละระบบจะมีระบบของการกระทำของสังคม (social action) สอดแทรกโดยมีความสอดคล้องกับหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ ดังที่ ทัลคอตต์ พาร์สัน เสนอว่า “สังคมต้องมีระบบปฏิบัติการสี่ระบบเกี่ยวข้องกัน” (สุรางค์ จันทวานิช, 2551: 167) ได้แก่ ระบบร่างกายและสภาพแวดล้อม

²บรรทัดฐาน คือ มาตรฐานหรือหลักเกณฑ์แห่งความประพฤติ หรือแบบพฤติกรรมปรกติวิสัยที่กลุ่มคาดหวังให้สมาชิกในกลุ่มอนุโลมตาม

³ค่านิยม คือ ความเชื่อหรือหลักการที่เป็นนามธรรมซึ่งสมาชิกของสังคมหรือกลุ่มยึดถือร่วมกัน และใช้เป็นเครื่องช่วยการตัดสินใจ และช่วยกำหนดการกระทำของตน ค่านิยมยังมีส่วนสำคัญในการกำหนดมาตรฐานความประพฤติและบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่าค่านิยม

⁴การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการที่คนเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือของสังคม โดยการซึมซับเอาบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาเป็นของตน และเรียนรู้ในการปฏิบัติตามบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคม

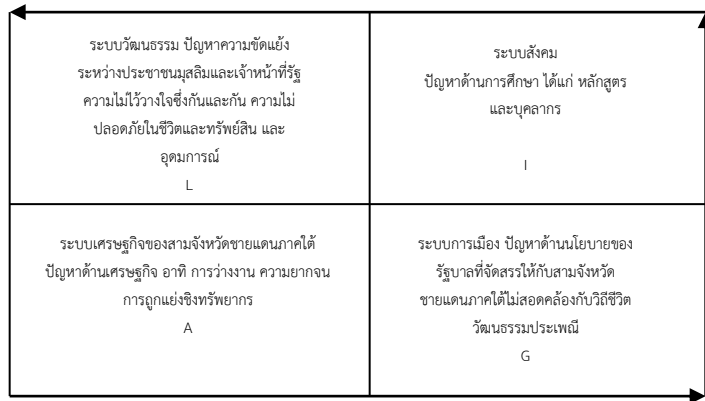
⁵การปรับตัว คือ การที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็จะต้องมีการปรับตัว

⁶การบรรลุเป้าหมาย คือ สังคมต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่างๆ ก็จะต้องทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก

⁷บูรณาการ คือ หน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เนื่องจากระบบสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกัน และมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นต้องมีการดูแลให้เกิดการประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่างๆ จึงต้องบูรณาการเข้าหากัน

⁸การรักษาแบบแผน คือ การธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผนของสังคม ในการที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกันนั้นจำเป็นต้องมีแรงจูงใจร่วมกัน

ทางกายภาพ ระบบบุคลิกภาพ ระบบสังคม และระบบวัฒนธรรม ซึ่งเป็นระบบที่ทำหน้าที่ควบคู่กันไปกับหน้าที่พื้นฐานสี่ประการแสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ระบบปฏิบัติการกับหน้าที่พื้นฐานสี่ประการของทัลคอตต์ พาร์สัน
ที่มา: ดัดแปลงจาก สุภางศ์ จันทวานิช, 2551: 168.

ระบบปฏิบัติการระบบแรก เรียกว่าระบบที่เป็นร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว เพื่อรองรับหน้าที่พื้นฐานเรื่องการปรับตัว สังคมจะมีระบบปฏิบัติการย่อยที่เป็นระบบว่าด้วยร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งในที่นี้ กล่าวถึงระบบเศรษฐกิจของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ การว่างงาน ความยากจน การถูกแย่งชิงทรัพยากร

ระบบปฏิบัติการที่สอง คือ ระบบบุคลิกภาพ เป็นระบบที่ควบคู่กับหน้าที่พื้นฐานในการบรรลุเป้าหมาย ระบบปฏิบัติการที่จะต้องเน้นเรื่องบุคลิกภาพ คนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถูกหล่อหลอมขัดเกลาให้มีบุคลิกภาพที่คิดไปในการทำงานร่วมกัน มองไปที่เป้าหมายเดียวกัน คนก็จะต้องเชื่อถือในอุดมการณ์แบบเดียวกันจึงจะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งในที่นี้ กล่าวถึงระบบการเมือง ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรให้กับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี

ระบบปฏิบัติการที่สาม เรียกว่าระบบสังคม เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกันกับหน้าที่พื้นฐานในการ บูรณาการ สิ่งที่เข้ามาบูรณาการคือ ตัวสังคม ระบบสังคมจะเป็นระบบที่หลอมเอาองค์ประกอบต่างๆ ของระบบย่อยเข้าด้วยกัน พื้นฐานในเรื่องบูรณาการจึงเกี่ยวข้องกับหน้าที่ ซึ่งระบบสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัญหาด้านการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรและบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น และส่งผลให้สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนศาสนา เช่น โรงเรียนตาดีกา ปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับผลกระทบค่อนข้างมากเนื่องจากกระแหลังผู้ต้องหาและผู้เข้ารายงานตัวหลายๆ คนในพื้นที่ให้การต่อทางการในทำนองว่า โรงเรียนดังกล่าวบางแห่งเป็นแหล่งปลูกฝังแนวความคิดต่อต้านรัฐบาลไทย เป็นแหล่งบ่มเพาะอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน (กาญจนา บุญยัง, 2549: 308) ทำให้ระบบสังคมมีปัญหาและนำไปสู่ความขัดแย้ง

ระบบปฏิบัติการที่สี่ คือ ระบบวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับหน้าที่พื้นฐานในการธำรงแบบแผน

ของสังคม การที่เราจะอ้างแบบแผนเอาไว้ได้ การที่เราจะฟื้นฟูจิตใจและแรงใจของคนเอาไว้ได้ก็ต้องมีสิ่งเชื่อมโยง สิ่งนั้นคือระบบวัฒนธรรม การอ้างรักษาแบบแผนของสังคมจะต้องใช้วัฒนธรรมเป็นระบบปฏิบัติการ (สุกาค์ จันทวนิช, 2551: 167-169) โดย ระบบวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนมุสลิมและเจ้าหน้าที่รัฐ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอุดมการณ์

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการกระทำที่มีการแทรกอยู่ระหว่างระบบของการกระทำ ระบบวัฒนธรรม, ระบบสังคม, ระบบบุคลิกภาพ เป้าหมายของ ทฤษฎีการกระทำกลายเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจรูปแบบความเป็นสถาบันที่มีปฏิสัมพันธ์⁹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบทั้งสี่ระบบและหน้าที่ทางสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาที่รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างตรงจุด ยกตัวอย่างเช่น การนำพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาใช้ ทำให้ประชาชนรู้สึกไม่เชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการให้ข้อมูลเบาะแสการกระทำผิดของผู้กระทำความรุนแรง ตลอดจนการขาดนโยบายอย่างบูรณาการในการบังคับใช้กฎหมายและการกำกับดูแลที่เป็นเอกภาพ โดยกระทรวงยุติธรรมเรียกร้องให้นาเออาภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมภายใต้หลักการ “ยุติธรรมชุมชน” รวมทั้งการสร้างกระบวนการรับคำร้องเรียนและตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่อย่างจริงจัง แต่ยังไม่ได้รับการยอมรับให้เป็น

แนวทางเพื่อนำไปบูรณาการกับนโยบายด้านความมั่นคงในพื้นที่ เป็นต้น (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549: 21-22)

นอกจากนี้ ทัลคอตต์ พาร์สัน มีมุมมองว่าความเป็นสถาบันว่าเป็นทั้งกระบวนการและโครงสร้าง ที่ผ่านการสร้างและการรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างทางสังคม ระบบสังคมจึงถูกกำหนดโดยระบบวัฒนธรรมและผสมผสานไปกับระบบบุคลิกภาพ¹⁰ และหากมองระบบสังคมสามารถมองได้ทั้งระดับจุลภาคและมหภาค และเมื่อทำการศึกษาในระดับมหภาค ทัลคอตต์ พาร์สันจะมองว่าระบบสังคมเป็นระบบย่อยของระบบใหญ่¹¹ ระบบสังคมจึงเป็นกุญแจสำคัญในการบูรณาการระบบสังคมด้วยกระบวนการปลูกฝังทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคมโดยสนใจในวิธีการที่ระบบบรรทัดฐานและค่านิยมที่ถ่ายทอดจากผู้กระทำภายในระบบ¹²

ในสาระสำคัญของทฤษฎีทัลคอตต์ พาร์สัน ได้นำเสนอว่า สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดคือบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพราะตัวผู้กระทำและบุคคลอื่นๆ จะต้องมีการ “ปฏิสังสรรค์” กัน กล่าวคือผู้กระทำจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยาของบุคคลอื่นๆ ด้วย ในการปฏิสังสรรค์นี้บรรทัดฐานและค่านิยมมีความสำคัญในการกำหนดทิศทาง และทำให้คาดเดาพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ ได้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นผู้เขียนเริ่มต้นการวิเคราะห์จากตัวผู้กระทำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชนมุสลิม (การแสดงความเหลื่อมล้ำ การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การใช้ความรุนแรงที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน) ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้าน

⁹Ibid, pp. 63.

¹⁰Ibid, pp. 64-65.

¹¹Ibid, pp. 65.

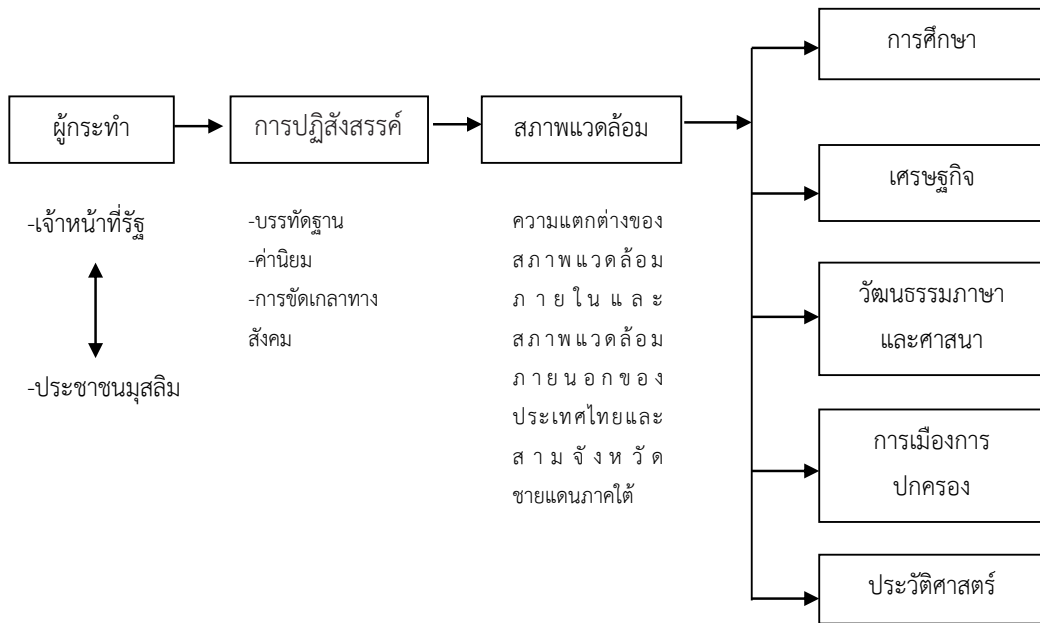
¹²Talcott Parsons referred in George Ritzer, Sociological Theory, (University of Maryland, 1992), pp. 245.

โครงสร้าง พบว่า สถานภาพและบทบาทมีผลต่อการกระทำ เช่น บุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทสูงกว่าย่อมมีอิทธิพลและอำนาจเหนือกว่าบุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทต่ำกว่า โดยในที่นี้ผู้ที่มีสถานภาพและบทบาทสูงกว่าคือ เจ้าหน้าที่รัฐ ยกตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่ตากใบที่เจ้าหน้าที่ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม ทำให้มีผู้เสียชีวิตในที่ชุมนุม 6 คน จับกุมได้ 1,300 คนขณะลำเลียงไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารที่จังหวัดปัตตานี มีคนเสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจจำนวน 79 คน จะเห็นได้ว่าจากเหตุการณ์นี้ ผู้กระทำ คือ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่มีสถานภาพและบทบาทในการปกป้องคุ้มครองประเทศ ที่มองกลุ่มบุคคลตรงหน้าเป็นศัตรู ดังนั้นเจ้าหน้าที่รัฐก็จะใช้อำนาจหน้าที่ของตนปราบปรามโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ ซึ่งนำไปสู่การใช้วิธีการรุนแรงต่อไป

การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติเช่นนี้ หากวิเคราะห์ตามแนวคิดของทัลคอตต์ พาร์สัน จะพบว่า การปฏิสังสรรค์ ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนมุสลิม เกิดขึ้นจากบรรทัดฐานและค่านิยม ที่ได้มาจากการขัดเกลาทางสังคม คือ การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย และความรู้ทางประวัติศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่แตกต่างกันด้วยภาษาที่ใช้ วิธีการดำรงชีวิต และการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันเป็นผลให้การปฏิบัติต่อกันเกิด สภาวะที่แปลกแยกระหว่างกลไก “อำนาจรัฐ” กับประชาชน “มุสลิม” ซึ่งเป็นฉนวนที่ทำให้เกิดความคับข้องใจและมีผลในการกดดันให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายมากขึ้นในระบบสังคมนั้น ตลอดจนการขาดซึ่งความไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนมุสลิม ทำให้รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ดังกรณีประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิมหายตัวไป และกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนในการอุ้มและหายไป จะเป็นข้อเท็จจริงประการใดไม่ทราบ แต่ข่าวดังกล่าวนี้อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อวงการกฎหมายไทยอย่างมาก (ประคอง เทกฉัตร, 2551: 39) ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของทัลคอตต์ พาร์สันที่เห็นว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอยู่ 2 ประการคือ เกิดจากมีความตึงเครียดภายในระบบและความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่เป็นอยู่จะผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง และผลจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเชื้อชาติ-ศาสนาทำให้เกิดความรู้สึกว่าการกระทำของตนเป็นที่ยอมรับและถูกต้องชอบธรรม อาทิ เห็นว่าการทรมานคนที่ถูกหาว่าทรยศต่อชาติหรือพยายามแบ่งแยกดินแดนเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมแล้ว หรือการเข่นฆ่าทำร้ายคนที่มีได้เป็นพวกเดียวกันกับตน นับถือคนละศาสนา ทั้งที่คนเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสมควรกระทำ (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549: 6) และท้ายสุดเกิดความเป็นสถาบัน¹³ ระหว่างความเป็นสถาบันของเจ้าหน้าที่รัฐและความเป็นสถาบันของประชาชนมุสลิม ที่เกิดขึ้นจากการสร้างโครงสร้างทางสังคมที่อาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของสิ่งที่สามารถจับต้องได้ เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน ฯลฯ อาจเป็นสัญลักษณ์ ที่แสดงให้เห็นและรับรู้ร่วมกัน และการดำรงไว้ซึ่งกระบวนการต่างๆ ที่สอดคล้องทุกระบบด้วยวัฒนธรรม โดยผู้เขียนสรุปเป็นภาพที่ 3 ดังนี้

¹³ความเป็นสถาบัน หมายถึง การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคม และกระบวนการที่กำหนดขึ้นโดยวัฒนธรรม

ภาพที่ 3 สรุปแนวคิดและการประยุกต์กับสถานการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทสรุป

จากการศึกษาแนวคิดและสาระสำคัญของทฤษฎี Structural-Functionalism ของทัลคอตต์ พาร์สัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ระบบสังคมมีหน้าที่ 4 ประการ ประกอบด้วย การปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย บูรณาการ และการรักษาแบบแผน และจากหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ ทัลคอตต์ พาร์สันเสนอว่า “สังคมต้องมีระบบปฏิบัติการสี่ระบบเกี่ยวข้องกัน” ได้แก่ ระบบร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบบุคลิกภาพ ระบบสังคม และระบบวัฒนธรรม ซึ่งเป็นระบบที่ทำหน้าที่ควบคู่กันไปกับหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ โดยเมื่อก้าวถึงความสัมพันธ์ สามารถแสดงให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดคือคนอื่น ๆ ในสังคม ตัวผู้กระทำและคนอื่น ๆ จะต้องมีการ

“ปฏิสังสรรค์” กัน กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เป็นปฏิริยาของคนอื่นๆ ด้วยในการปฏิสังสรรค์นี้บรรทัดฐานและค่านิยมมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและทำให้คาดเดาพฤติกรรมของคนอื่นๆ ได้ และมีความเชื่อมโยงกับระบบ โดยในกรณีนี้ที่นำมาวิเคราะห์สถานการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้เขียนได้นำเสนอความสัมพันธ์ดังกล่าวโดยอธิบายถึงผู้กระทำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชนชาวมุสลิม (การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การใช้ความรุนแรงที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน) และในด้านโครงสร้าง เช่น บุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทที่สูงกว่ามีอิทธิพลต่อบุคคลที่มีสถานภาพและบทบาทต่ำกว่า และชี้ให้เห็นถึงระบบที่สำคัญในการวิเคราะห์ คือ ระบบวัฒนธรรม โดยชี้ให้เห็นว่าการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทยและความรู้ทางประวัติศาสตร์ของสามจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ที่แตกต่างกันด้วยภาษาที่ใช้วิธีการดำรงชีวิต และการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน เป็นผลให้การปฏิบัติต่อกันนั้นนำไปสู่สถานะที่แปลกแยกระหว่างกลไก “อำนาจรัฐ” กับประชาชน “มุสลิม” เกิดความไม่ไว้วางใจกันและความไม่ลงรอยและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐมีผลต่อการเกิดปฏิสัมพันธ์ในทางลบ และเมื่อนโยบายการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ ไม่มีความสอดคล้องไปกับวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาของประชาชนชาวมุสลิมย่อมมีผลทำให้เกิดความขัดแย้งและปัญหารุนแรงที่เรื้อรังยาวนาน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญยัง. (2549). ปอเนาะ รากเหง้าของปัญหาเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มุมมองของคนนอกพื้นที่. *วารสารอินโดจีนศึกษา*, 7(1), 307- 345.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. (2549). *รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (ม.ป.ป.). *อนาคตเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ของไทย*. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2554, จาก <http://www.sahanetilaw.com/>
- บรรจง พารุ่งสาธ. (2550). *การวิจัยนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2540-2550 (รายงานผลการวิจัย)*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2552). บทสรุปย่อ ความขัดแย้งและทางออกการเมืองไทย: หลากมุมมองจากเวทีประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 (พ.ศ. 2552). ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 (พ.ศ. 2552) (น. iv-ix)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประคอง เตกฉัตร. (2551). ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับกระบวนการยุติธรรม. *วารสารวิชาการนิติศาสตร์*, 1(2), น 31-46.
- แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2552). การจัดการความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้บนพื้นฐานความรู้. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 (พ.ศ. 2552) (น. 193-209)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *ศัพท์สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียน สแควร์.
- สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2543). ผู้นำความขัดแย้งและความรุนแรง: สภาการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *รูมีแล*, 21(2), 37-46.
- George Ritzer. (1992). *Sociological theory*. San Francisco: McGraw-Hill.
- Jonathan H. Turner. (1986). *The Structure of sociological theory*. Chicago, Illinois: The Dorsey.
- Talcott, Parsons. (1949). *The Present position and prospect of systemic theory in sociology, Essays in sociological theory*. New York: Free Press.